

**Minden keresztény magyar ember
a „Központi Sajtóvállalat“ R. T. újságjait olvassa!**

Képes Krónika

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi hetilap
Megjelenik szombaton.

Szerkeszti: **Zigány Árpád**

Fotóriporter: Harsányi Gyula.
— Rajzoló: Wesely Norbert.

Kiadja: a „Központi Sajtóvállalat R. T.“

Szerkesztőség: VIII., Szentkirályi-
utca 28. Telefon: József 65.

Kiadóhivatal: IV., Gerlóczy-u. 11.
Telefon: 107—37.

Előfizetési árak:

Egész évre	96 kor.
Félévre	48 kor.
Negyedévre	24 kor.
Egy hónapra	8 kor.

Egyes szám ára 2 korona.

Nemzeti Ujság

Szerkeszti:
TÚRI BÉLA

Szerkesztőség:
VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.
Telefon: József 65 és József 66.

Kiadóhivatal:
IV. ker., Gerlóczy-utca 11. szám.
Telefon: 107—37.

Előfizetési árak:

Egész évre	220 kor.
Félévre	110 „
Negyedévre	56 „
Egyes szám ára	80 fill.

Kiadja a Központi Sajtóvállalat R. T.

Uj Nemzedék

Szerkeszti:
MILOTAY ISTVÁN

Szerkesztőség:
IV. ker., Gerlóczy-utca 11. szám.
Telefon: 75—09 és 75—88.

Kiadóhivatal:
IV. ker., Gerlóczy-utca 11. szám.
Telefon: 75—09.

Előfizetési árak:

Egész évre	220 kor.
Félévre	110 „
Negyedévre	56 „
Egyes szám ára	80 fill.

Kiadja a Központi Sajtóvállalat R. T.

NEUE POST

egyetlen németnyelvű ker. politikai napilap.

Szerkeszti: **Huber János**

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

IV. ker., **Haris-bazár 1.**

A magyarországi német ke-
resztények legkedveltebb lapja.

Egyes szám ára 50 fillér.

Kiadja a „Központi
Sajtóvállalat“ R. T.

Somdólat

Még egyszer.

— Conrad Ferdinand Meyer —

Még egyszer a hegyre ki, fürge legény —
Hogy habzik a csermely, a viz csupa fény
És villog a hó a tetők peremén.

A déli, az északi szél idedül,
És fõnn az orom tetején elegyül.
Merengek a régi idõn egyedül.

Ó friss hegyi lég, üditõ lehelet,
S te vérszinû rózsza a szikla felett,
Kunyhó, min a füst koszoruja remeg —

Szétoszlik a köd, a nehéz, keserû,
Már éled az ég, kinyilik a derû
És szárnya a fényben a saskeselyû!

Keblébe szívem viszi föl-fõl a sas,
Az ég közelétõl olyan sugaras,
Borzasztja, deríti a büszke magas —

De ott a vadász, ime látom is õt,
A szürke tetõkõn a szürke lesõt,
Épp most emelinti magasba a csõt.

Nem szállok a völgybe, úgy éget a láz —
Most küldd a golyót ide, bérci vadász!
Boldog vagyok! Épp a szívembe találsz!

Kosztolányi Dezsõ.

Magyar írók karácsony-esti gondolatai a magyar irodalom újjaszületéséről,

A magyarság talán sohasem élt szomorubb napokat, mint most, a nagy háboru után és sohasem volt időszerűbb gondolkodni afelett, lehet-e reményünk, hogy a nemzet lelkéből sarjadó erők megmenthetik-e ezt a szerencsétlen magyarságot? Sorra jártuk tehát íróinkat s megkérdeztük őket, hogy hisznek-e egy kulturális renaissanceban s miképpen képzelek el azt, hogy biznak-e abban, hogy a társadalom maga is megmozdul és megérti ennek az újjaszületésnek szükségességét?

Babits Mihályt — mint bevallotta — készületlenül érték kérdéseim. de azért szívesen felelt rájuk.

— A keresztény irodalomnak — mondotta — nem kell megszület-

nie: a magyar irodalom mindig keresztény volt, nem is lehetett más; hisz a magyar kultúra gyökeresen keresztény. Az igazi irodalom pedig csak az, ami a kultúra legmélyebb gyökereibe kapcsolódik. Minden egyéb csak tiszavirág. Hogy a közönség nem értette meg a keresztény irodalmat? A jó irodalom előbb-utóbb biztosan megtalálja útját a legjobb közönséghez. (Csak-hogy persze nem mind jó és nem is mind keresztény az, amire a kereszténység nevét cégérül tűzik fel.)

— Irodalmi renaissance? Az minduntalan van; az irodalom nem folytonos fejlődés s forradalmi lökések viszik időnként előre. Petőfi, Ady nemzedéke adott egy-egy lökést; mindegyik után kimerültség állt be; s ma várunk kell megint, mikor jön az ifju tehetségeknek új raja, mint csoportos madarak. Bizony ma, a háborus nevelés korában, sokára várhatunk erős kulturájú nemzedéket. Az ifjak kulturátlansága szinte megdöbbentő. Pedig csak a kultúra tehet nagygyú, sőt magyarrá, sőt kereszténnyé is csak a kultúra — a magyarság, a kereszténység szellemi örökéből való kinőtttség — tehet bennünket; politikai jelszavak sosem tesznek azzá.

Fehér hőszyonyegből kipirosuló regényes villájában kerestük föl Herczeg Ferencet, aki kérdéseinkre a következőket mondotta:

— A békés időkben az irodalom az írók és olvasók privát ügye lehetett, most azonban a nemzetnek minden erőfaktort igénybe kell vennie, ha azt akarja, hogy az új honfoglalás egy szebb jövőt nyisson meg. A nemzeti hadsereg mellett az országnak legnagyobb fegyvere a nemzeti irodalom. Hiszek az iroda-

lom ujjászületésében és úgy gondolom, hogy ennek a megújított irodalomnak két célja van: itthon táplálnia kell a nemzeti érzést, ki kell fakasztania a magyarságban szunnyadó erőket és főképpen táplálnia kell az optimizmust; a külföldön pedig azoknak az íróknak, akik ki tudnak oda jutni műveikkel, a magyar faj értékének propagálása lesz szent kötelességük.

— Ami a közönséget illeti, azt hiszem, kizárólag az íróktól függ, vajjon tehetségükkel, lelkesedésükkel meg tudják-e maguknak hódítani a magyar társadalmat.

— A magyar problémában az utolsó szót nem a fegyver, hanem a kultúra fogja kimondani. Szemünk előtt folyt le a lengyelek feltámadása abból a szörnyű sirból, melybe ezt a nemzetet a végzet tragédiája sodorta. Tudjuk, hogy nem volt már egy talpalatnyi földjük sem, sokkal rosszabb helyzetben voltak, mint mi, s mégis megmentette őket az egységes kulturélet. Így kell nekünk is tennünk, bizni és dolgozni.

— A keresztény világ olyan erős és mély, hogy minden bizonnyal meg fogja találni a módját, hogy irodalmilag megmagyarozza és kommentálja magát. Ez pedig leginkább egy új magyar revű útján történhetik. Remélem azonban, hogy ennek a megszületendő revűnek a szerkesztői sohasem fogják elfeledni, hogy az eszmei meggyőződés mindent pótolhat, csak a tehetséget nem.

Kosztolányi Dezső, a csendes borongás költője, a lelki finomságok ötvösmestere a következőképpen válaszolt:

— Nem szívesen beszélek „keresztény” irodalomról, mert ez félreértést okoz. Inkább magyar iro-

dalomról szólok, a magyar fajta irodalmáról. Mert az irodalomban nyilvánvalóan faji értékek érvényesülnek. Azok nyilatkoztak meg a múltban is, anélkül, hogy bármelyik fajta szervezkedett volna. Az irodalom tudniillik nem az értelem munkája, hanem a véré, az ösztöné, az életakaraté, megszüpítése és áttelekesítése azoknak a szilaj, sokszor barbár és kártékony elemi erőknél, melyek bennünk lüktetnek. Ha van fajta és fajta

közt különbség, akkor itt kétszeresen érzik. Természetes azonban, hogy a magyar írók csoportja kész-örömet elismeri minden tehetséges ember munkáját és én, ki sok nem közöttünk küzdő irótársam működéséről tisztelettel és elismeréssel nyilatkoztam a múltban, ma hasonlóan vélekedem róluk.

— Célunk az, hogy a fiataloknak alkalmat adjunk a fejlődésre, megnyissuk nekik az utat. Nem véletlen, hogy az irodalomban és a sajtóban alig öt százalék a magyarság. Ugy hiszem, hogy itt talán nem is rosszhiszemű, hanem öntudatlan kiválasztódás történt azok részéről, kik eddig a sajtót és az irodalmat irányították. Nekünk nevelni kell a jövő irónemzedéket. Az író ugyan születik, de a múltban azt láttuk, hogy a tuloldal gyakran angyalt csináltak csesemőkéből és viszont császármetszéssel hoztak világra olyanokat, kik a maguk gyöngeségükben végzetlenül elpusztultak volna.

Lendvai István, a lángszivű, vi-harszavu magyar költő így nyilatkozott :

— Hevenyészetten felelek :

Soha annyira *szükséges* nem volt a keresztény-nemzeti gondolkozás, mint ma, amikor ez az egyetlen orvossága Magyarországnak. De *belső* szükség, s a gyógyulás *belső* folyamatát nem lehet elrendelni, a külső, a tudatos eszközökkel csak megsegíteni lehet. Magyarország minden mai keserve, gondja, kór-sága egy *belső*, erkölcsi romlásnak megjelentkezése, amely aztán a szíriai mikrobák hemzsegő szaporodását és kegyetlen dúlását megkönnyítette, sőt egyáltalán az tette lehetővé. (Ezt írják szemöldök-fájukra azok, akik folyton csak politizálnak s a külső vagy *belső* napi politika horizontján túl még nem néztek.) Viszont a gyógyulás most már csak úgy válik lehetségessé, ha e mikrobákat testileg-lelkileg eltávolítjuk s a beteget aztán *zavartalanul* gyógyíthatjuk. De a gyógyulás *akarátának* belülről kell jönnie, — ha ez az elsődleges, nagy, rejtelmes akarat nincs meg, akkor *kivülről* semmiféle szervezkedéssel és egyesüléssel azt a keresztény-nemzeti éthoszt elő nem állíthatjuk, — ez meg a külső szervezkedés túlbecsülőinek szól.

A közönség fogékony volt, fogékony lesz mindig, csak legyen, aki eltalálja a legmélyebb hangot, megmozdítja a fajnak legrejtelsebb, tehát leghatalmasabb erőit. Ezt állom, napi tapasztalataim ezer szomorúsága után is.

Egy nagy magyar író él most teljes visszavonultságban : *Móricz*

Zsigmond. Tartózkodva fogadott, de magyaros nyíltsággal szólott :

— Azt akarnám megmondani a kérdésekre, hogy minden fiatal magyar író-t küldjünk le hosszú időre tanyára, falura, kis városba. Lakjon a nép között, tanuljon ott igazi magyar kultúrát, mert azt lehet találni a juhászok és a mesemondó parasztok körében. A föld egyszerű fia éppen olyan forrása a mély kultúrának, mint az egyetemi tanár a magas kultúrának. A két kultúra között kell megteremteni a kapcsolatot. Ha az élet és iskola között az írói tapasztalás megteremti a harmóniát, akkor megjön egyszerre az igazi magyar kultúra is. Erre törekedjék a keresztény irodalmi renaissance.

Rákosi Jenőt, a magyar ujság-írók nesztorát, budai vilájában kerestem fel.

— Nem remélek semmit az irodalmi renaissancetól, — kezdette pesszimista nyilatkozatát, — mert olyanok is hirdetik, akik egykor buzgón és elszántan szolgálták a zsidó-irodalmat. De nincs is szükség az irodalomban keresztény

ujjászületésre, mert magától értendő, hogy az igazi magyar irodalom mindig csak keresztény lehet, különben nem folytatása és örököse egy ezeréves ország alapeszméjének és hagyományának. Az irodalomban tehetségeket kell keresni, az írott munkában jellemet és erkölcsöt. A kereszténység tartalmilag vallás, annak külön van vallásos irodalma, egy nemzeti irodalomnak szabadnak, minden bilincstől mentnek, becsületesnek, igazmondónak kell lennie. Az irodalomban csak egy förtelmes véték van: a hazugság, a képmutatás. Volt és van zsidó-irodalom, de mellette mindig volt igazi magyar irodalom, csak-hogy a zsidó volt divatos. Itt nem segít egy hirdetett keresztény irodalmi renaissance, csak a közönség magyarrá formálódása. Írók és költők, mint *Herczeg, Gárdonyi, Bárd Miklós* és számos mások, akiket a zsidóság nem tudott pozíciójuktól megfosztani, kénytelenek voltak a közönség érdeklődésében hátraszorulni, bizonyára a diszei minden keresztény irodalomnak. Hogy a tizenhét milliónyi keresztény lakosság behódolt a másfélmillió zsidó irányának, az olyan bűn, melyen nem az írók, hanem a közönség változtathat. Ha a keresztény társadalom ezután is cserben hagyja a maga íróit, akkor nincs önérzete, nincs becsülete, nincs irodalmi iskolázottsága, nincs nemzeti öntudata, akkor érett a pusztulásra, akkor csak a főváros divatja után indul s a maga szabadságában a magyar irodalom termékeit lesüllyeszti az áttört harisnya nivójára. Ezek keserű megjegyzések, enyhítő momentum az a tudat, hogy a főváros divatja hamar lejárja magát, a vidék meg nem utánozza Budapest zsidó-kulturáját. Bizom benne, erősen hiszem, hogy a magyarság azon keresztény, magyar földből sarjadó tehetségek mögé fog sorakozni, akik az új idők megújult

magyar irodalmának szolgálatában állottak és állani fognak.

Felkerestük Szabó Dezsőt is, aki a keresztény renaissance zászlaját kibontotta. Mosolyogva felelt:

— Ilyen kérdést nem lehet feltenni. Irodalmat társadalmak és lelkek termelnek, programszerűen és mesterségesen nem lehet előállítani. Ha a magyar faj elég erős, egészséges ahhoz, hogy vissza tudjon hatni az elmúlt szörnyűségekre, akkor a keresztény magyar irodalmi renaissance feltétlenül meglesz. De ha csak kis, tehetségtelen stréberök, divatos jelszavakkal boldoguló írók, akiket ki kellene államtitkárosítani a magyar irodalomból, ha csak ezek programoznak és az alatt minden egyéb magyar tehetséget felöklelnek, akkor visszaesünk a régi rosszba, vagy még annál is rosszabba.

— Ami a közönséget illeti, úgy vélekedem, hogy a népet és az alsóbb osztályokat, a középosztály egy részét, a lehető legpompásabb megindulásban látjuk, egy igazi, magyar, messzeható keresztény renaissance felé. De a szervező erőket még nem látom, a vezető elemek nagy koncepcióju terveit a magyarság megszervezésére és kiépítésére sehol sem lehet még észrevenni. Megint kezd minden politikává lenni, kis éhesek marakodásává, ötven százalékos koncentrációs kis üzletekké, pedig ha ezt az alkalmat elmulasztjuk, egy nagy magyar keresztény kultúra felépítésének meg-hiusulása csakis a vezetők hibája lesz.

— Jobb magyar erőknek, akiket a csapatosan bömbölők most olyan buzgó agyarkodással üldöznek, szeméretük a hivatalos körök, hogy valamikor, nem is olyan régen, a

Szondolat

„Nyugat“-ban és a „Huszadik Század“-ban dolgoztak. A dolog úgy áll, hogy a keresztény magyar íróknak el kellett némulniok, sőt hallgató ajakkal kell most is senyedniök, mert nincsen olyan organum, ahová írhatnának, mert a vitéz nemes próféták csak hábadőfni tudnak, de megteremteni egy modern, keresztény revüt, csak a szájukkal akarnak. Pedig *kell* egy erősen kritikai magyar revü, melynek zászlaja alá sorakozhatnak a magyar földből kisarjadt magyar írók.

Tormay Cecil, ez az Isten kegyelméből való író, a következőket mondta:

— Az irodalom vagy cseléd, vagy fejedelem. A letűnt korszakban kevés kivétellel cseléd volt; szennyes bérért utált gazdája utált céljait szolgálta. Hazudott, de nem teremtett. Az új keresztény renaissance-ban fejedelem lesz az irodalom. Vezetni fog, nem szolgálni és teremteni fog, mert nem kell hazudnia. Ennek az új irodalomnak pedig nem hogy lesz, de már itt is van a

közönsége. Régóta itt van, eljött a feljülő keresztény irodalom előtt és várt. Mert való igaz, hogy a magyarországi olvasóközönségnek kétharmada évek óta csak ellenszenvvel vette kezébe a hazai lapokat és könyveket. Aztán többnyire megcsalódva, elolvasatlanul félretolta az írást.

— Így vesztette hitelét a nyomtatott betű. Kritika pedig nem létezett többé. Amit annak neveztek, csak érdekszövetségek reklámtrombitája és ellenségek gáncsvetése volt. Az olvasóknak vissza kell adni az elvesztett bizalmat. A keresztény irodalmi renaissance-nak mindennek előtt szüksége van egy magasan álló revüre, mely világító révlámpája legyen a tévelygő íróknak és a kiválóat kereső közönségnek egyaránt.

Elhangzott a szó. Bizunk a magyarok Istenének nagy kegyelmében, hogy nem a pusztaságba vesztek bele, hanem a faji lelkesülés, a keresztény világnézet pántjával összekovácsolják végre a meggyőzhetetlen, rendületlen, világok szemébe lobbanó egységes magyarságot.

Mihelics Vid.

Héjjas Aurél és Héjjas Iván, a duna-tiszaközi ellenforradalom vezérei.

Magyarországon hazudni szabad. Ez nem tartozik a „forradalom vivmányaihoz“, mert hiszen már a forradalmat megelőző időkben is történtek szép hazánkban egynémely kis hazugságok. Különösen az ugynevezett „magyar sajtó“ buja keleti virágoktól illatozó berkeiben. A meglepő csak az, hogy még most is szabad hazudni. De természetesen csak azoknak, akik a multban a legtöbb érdemet szerezték ezen a téren. Nem döbbsentél-e meg jámbor és naiv budapesti olvasó, aki elolvastad a kitünő „Uj Nemzedék“-ben Komáromi János tudósítását a

kecskeméti eseményekről, hogy hön szeretett lapjaink legnagyobb része milyen gyönyörű kis hazugságokat tállalt eléd a kecskeméti eseményekről? Ne tagadd: tudom, hogy nem döbbsentél meg, mert hiszen jól vagy nevelve. Beveszel mindent. Hogy pedig félre ne érts, közöljük veled, hogy a gyilkosságokat mi sem helyeseljük, de viszont érthetetlen előttünk, hogy a magyar embert ütheti, vághatja, gyilkolhatja mindenki ezen a világon, de viszont, ha egy hitsorsosnak esik bántódása, akkor menten országos botrány lesz a dologból.

Ilcsek ur gurulni fog.

Elhatároztam, hogy Ilcsek Ferdinándról regényt fogok írni. A regénnyel azonban úgy van az ember, hogy elhatározza, azután nem írja meg. De nem akarom, hogy elveszen Ilcsek Ferdinánd, azért inkább most bemutatam.

A Népszállóban találkoztam vele, az igazgató hivatalában, ahova halasztást ment kérni, mert nem tudta előre kifizetni a hálófülkéjét. Nagyon kicsi pénzről volt szó, de neki nem volt ennyije sem. A magas, lelógó bajszos ember, aki gallér nélkül viselte fényesre kopott, de ünnepies Ferenc József-kabátját, érezte szánalmas helyzetét és méla pózban mondta:

— Ne én reám haragudjanak, hanem a pechemre, amely mindig a nyakamba ül. De most én leszek az erősebb, érzem, és tavaszra gurulunk... Akkor nem leszek adós többet. Az egész Népszállót megveszem. Ha majd gurulunk!...

Nevettek rajta, de azért valahogyan mégis komolyan vették. Volt valami meggyőző a szemében, amikor tavaszra beigérte a gurulást. Szinte sértés lett volna kételkedni benne. Elképzelttem a fekete-kabátos, nagy embert, amint gurul, örült gyorsasággal gurul, és ebből egy nagy háza lesz neki, sok emelettel és toronnyal, mint a Népszálló.

Mondták az irodában, hogy nagyon érdekes ember, érdemes beszélni vele, ezért, mikor valahogyan elintézte a dolgát, utána mentem és elfogtam. Mindjárt bemutatkozott:

— Ilcsek vagyok, tökkmakevő és fülkebérlő. Voltam több is, és lehetek még kevesebb, ha innen kidobnak. Ámbár az élet olyan számárul következetlen, hogy már a pechemben sem tudok bízni. És megeshetik, hogy tavaszkor, Istenem, mi lehet tavaszkor?...

— Ha majd... gurulni tesszik? — kockáztattam meg a kérdést.

— Igen, akkor. Csak megint más ne guruljon helyettem, mint ahogyan a hidroplánnal történt, meg a tügombbal, meg az abroszfogóval.

Egészen kíváncsi lettem és ő nem hagyott sokáig a kíváncsiságban, hanem mesélni kezdte:

— A tügomb, az egy egész kis dolog, nem is méltó hozzám, de mások sok pénzt kerestek vele. Tetszik tudni, hogy a női kalapok hosszú tűi mennyi szerencsétlenséget okoztak már. Ez ellen szerkesztettem egy apró, csavarral ellátott gombot, de szabadalmaztatni nem tudtam, akkor se volt pénzem, és félév múlva olvastam az ujságokban, hogy mások megcsinálták. Így jártam az abroszfogóval is. Egy egyszerű vascsipesz az egész és arra jó, hogy a nyári vendéglők asztaláról a szél le ne fujja az abroszt. Hallottam, hogy ezzel az ostoba kis dologgal százezreket keresett az, aki sokkal én utánam kitalálta. A gallérra ráhuzható dupla, kacsuk gallérvédőt is én találtam fel, de lekéstem vele. Látom, ezeket elhiszi, de hogy a hidroplán is az én fejemben született meg, abban, ugye, kételkedik? Nem tehet róla, de én sem. Nem tudom bebizonyítani. Így vagyok a kétágu permetezővel is, amelyet a szőlőmoly irtásakor használnak a dohánylúg fecskendezésére. És sok egyéb nagy-szerű dolgom mind, mind használatban van már.

— Talán olyan találmánya is van, amelyet még nem csinált meg más? — kérdeztem.

— Lássa, uram, ez a kérdés gyanúsítás. De én vagyok a számár, miért nem ezekkel kezdtem. Hát persze, hogy van. Kezdem a legmutatósabbal. Tudom, az embereknek ilyesmi tetszik. Ez a dróton szaladó repülővasut. Tessék elképzelnéni egy repülőgépet, inkább re-

pülő-omnibuszt, amely drótpálya fölött szalad. Amint a felsővezeték villamos kocsirájára felnyul az áramvezetődróthoz, úgy ennek a repülőgépnél lefelé lógó rúdjára végigsiklik a vezeték. Ettől kapja a hajtóerőt, s olyan biztosan szalad a huzal felett, mintha oda volna kötve. Ezer előnye van ennek minden eddigi forgalmi eszköz felett. Ha nem én találtam volna ki, már régen szaladna... De nem unja még?...

Igazán nem untam, sőt mind komolyabban kezdtem venni Ilceket Ferdinándot. Meg is mondtam neki, és ő mesélt tovább.

— Hát az élesztő-probléma: a *forróövi országok kenyere és kiflije*. Azokon a tájakon tudvalevőleg nincsen élesztő, az enzimek csoportjába tartozó zimázé, ez az élő, szaporodása révén kelesztő szervezet ott nem életképes, ezért kenyér és sütemény helyett lapos, palacsintaszerű bodagot esznek az emberek. Az ott élő finom angol urak és hölgyek mit nem adnának egy zsemlyéért. Élesztőt odavinni nem lehet, de mégis lehet: úgy, ha a lisztbe már itthon bekeverjük. A liszt csodálatosan megővja, csak az a feltétel, hogy odaérve nyomban meg kell az anyagot kelesztetni és megsütni. Milliókat szerezhetne ezzel egy vállalat. Lássá, elmondom, odaadom akárkinek... Ez a két legnagyobb dolgom, a többi: az *új harangöntést, az önműködő pezsgőspoharat, a házinyul-várost* el se mesélem. csak fáj, ha rájuk gondolok és végignézek szegény magamon, akinek még a *barackmag-üzlettemmel* is pechem volt.

— A barackmagot is kitalálta?

— Dehogyan. Akkor nem volna barackmag. Kecskeméten jártam a nyáron és egy konzervgyárban megkedveltek. Mikor elmentem, valamivel kedveskedni akartak nekem és kérdezték, mit csomagoljanak be. Én tíz kiló barackmagot

kértem, gondoltam jó lesz télen feltörni. Most itt a tél és tessék, mi történt: a barackmagomat ellop-ták. Éppen úgy, mint a találmányaimat.

Egészen szomorúan lógott a nagy ember hosszú bajusza, úgy hogy meg kellett vigasztalnom:

— Ne busuljon Ilce ur, gondoljon a tavaszra, amikor izé...

— Igen, amikor gurulni fogok.

— De hogyan? Ezt az egy találmányát nem mondta el.

— Életemben először tettem. A milliós csalódások nem bántottak, de a tíz kiló barackmag egészen megváltoztatott. Itt a tél és más tőri fel. Nem, az én dolgaimat nem tőri fel többé más.

És nem mondta meg, hogyan fog gurulni.

Losonczy Zoltán.

Vámpolitikánk jövője.

Tudvalevő, hogy a katonai operációk megszűnése és a békekötés még nem jelenti valóban a béke győzelmét. Mint a közelmúlt eseményei bizonyítják, a békekötés után fog csak igazán fellángolni a vámpolitikai háború, amely a tényleges konfliktusok szülőoka, s így nem kevésbé veszedelmes. A csehek, az osztrákok, németek és jugoszlávok állítólag gazdasági szerződésekkkel és vámpolitikai egyezményekkel akarják Magyarországot izolálni. A magunk részéről rendkívüli fontosságot tulajdonítunk e híreknek, mert ily gazdasági érdekszféra létesítésével szemben azonnal meg kell tenni ellenlépéseinket, nehogy gazdasági izoláltságunk tényleg bekövetkezhesék. Ez egy-

értelmű volna politikai és katonai megsemmisülésünkkel is. Vámpolitikailag még nem rendelkezhetünk be önállóan, mert hisz a békeszerződésnek az osztrákokéhoz hasonló határozatai lesznek alkalmasint irányadók.

Megkérdeztük Rubinek földművelésügyi minisztert jövő vámpolitikánk irányáról s az avval kapcsolatos kérdésekről. A miniszter a rendkívüli jelentőségű kérdésekről munkatársunknak a következőket mondotta:

— A vámpolitikai helyzet a múltéhoz képest jelentékenyen megváltozott, mert Magyarország meg nem szállott részei jelentékeny mezőgazdasági kiviteli többlettel fognak birni, úgy, hogy nyilvánvaló, hogy itt majd agrárvámokkal operálni amúgy sem lehet. Sőt éppen központi fekvésünk folytán elsőrangú érdekünk, hogy a Nyugat és Kelet kiegyenlítő forgalmának minden gát nélkül mi legyünk a közép-pontja. Eddig is nagy hátrányát éreztük annak, hogy nem tudtunk kellően beilleszkedni a nemzetközi forgalomba, dacára annak, hogy Kelet és Nyugat forgalmának mi voltunk az országútja. Azonban független vámpolitikát nem csinálhatunk, mert ezt hosszabb, vagy rövidebb idő múlva a békeszerződés határozatai fogják előírni. A mi érdekünk, amit a béketárgyaláson kiküldötteinknek kellő kifejezésre kell juttatniok, az, hogy az elszakadt részekkel, valamint azokkal az államokkal, melyek a tőlünk elszakadt részeket birtokolni fogják, a szabadforgalom biztosítsák, mert csak úgy remélhetjük azokat a nyersanyagokat, melyekre iparunknak, mezőgazdaságunknak és közlekedésünknek szüksége van.

Anglia példája igazolja azt, hogy a nemzeti jövedelemnek tekintélyes jövedelmét szolgáltatja a nemzetközi közvetítő kereskedelem, kell tehát, hogy a kormányok jövő pro-

grammjában a nemzetközi kereskedelem lehetőségének fölkarolása, valamint azon intézményeknek favorizálása előkelő helyet foglaljon el, melyek a nemzetközi kereskedelmet elősegítik.

Tarifális téren ugyancsak a szabad kereskedelmi forgalom alapelvéből kell kiindulni és a szomszédos államokkal legsürgősebben vasuti és hajózási egyezményeket kell kötni olyképpen, hogy egységes tarifa a vasuti és vízi csatlakozás lehetőségét biztosítsa. Feltétlenül nemzetközi szankciót kell adni ennek az egyezménynek, mert mi a multból tapasztalhattuk, hogy Ausztria és Magyarország között fennálló forgalomban — dacára a vasuti egyezmény pontos határozatainak — mennyi jogtalanságnak és vekszaturának voltunk kitéve Ausztria részéről, úgy, hogy kiviteli forgalmunk teljesen osztrák önkény alatt nyögött. Tekintettel ellenséges érzelmű szomszédainkra, a tarifális egyezménynek közvetítő és kiviteli forgalmunkat feltétlenül biztosítani kell és ennek kellő betartása iránt nemzetközi garanciákat kell keresni.

Bródy Sándor és Nagy László, egri földmives.

Bródy Sándor már kávénál tartott, mikor engedelmével asztalához telepedtem az Otthon-kör ebédlőjében. Vacsorázni akartam, az étlapot nézegettem.

— Fiukám, egyél disznóhúst, — mondta Sándor bá — jól készítik,

magam is azt ettem kovászos ugor-
kával.

A kovászos ugorka különösen jó volt s közben regényes modorában mindenféléről elbeszélgetett velem Sándor bá. A Fehér Könyvről, mely legközelebb megjelenik, Lendvai Istvánról, aki csatát kezdett Sándor bá ellen.

— Én is irtam róla Fehér Könyvben. Mondd neki, nem haragszok rá, fiatal ember, tehetséges ember. Várom, győjjön ide, megmutatom cikkeket, kihuzzuk, ha nem tetszik neki.

Beszéd közben Sándor bá takarékosan kerüli a névelőket. Aztán Egerről, a szülőföldjéről beszélt, majd Orgoványról esett szó. A galíciaiak is sorra kerültek. Mondtam Sándor bának, hogy annyi közünk van hozzájuk, mint a zulukafferekhez. Ha szerencsenek özönlenének ide százezrével, azokat is Hajmás-kérre küldenék.

— Veszedelmes, fiukám, zsidó nem szerencsen. Ha zsidók Pesten megnyomják gombot, arra Londonban is, másutt is jelentkeznek zsidók. Veszedelmes, most nagyon kell majd zsidópénz minekünk.

Itt jót nevetett, hogy valahogyan meg ne ijedjek a londoni zsidóktól. Nagyon kellemes ember Sándor bá. Megkérdeztem tőle, ha már a zsidóknál tartunk, nyilatkoznék-e erről a kérdésről a Gondolat közönségének?

— Szívesen, csak kérdezz.

Kérdeztem:

— Sajtótól, politikától függetlenül, van-e gyökere a népben az antiszemitizmusnak?

— Van.

— Jogosultnak tartja?

— Jogosulatlan.

— Mi a megoldása a zsidó-kérdésnek?

— Megoldhatatlan.

Csodálkozva néztem rá. Észrevette s nagy füstöket fujva mondta:

— Dostojevsky beszéli, hogy zsidóság bővérű, tulszapora, jót

tesz neki érvágás, frissíti fajt. Nincs értelme pogromnak. Kiscsomborban harmincezret öltek meg huszonnégy óra alatt. Fajta annál egészségesebb. Nincs megoldás.

Szerettem volna a gondolatait látni. Hangsúly nélkül kérdeztem:

— Ki áll magához közelebb, a dob-utcai árus, vagy az egi paraszt?

— Az egi paraszt. Csakis egi paraszt. Tőle tanultam mindent, nyelvet. Dob-utcaiakat nem is ismerem. Öregapám se ismerte őket, csak magyarul tudott. Persze.

Sándor bá elgondolkozott, aztán nagyon halkán folytatta:

— Most már nem irhatom meg Buzát. Kár, szép lett volna. Egriekről lett volna mondanivalóm, legfőként egi kis lányról, kit noviciának visznek bajor zárdába. Elkergettek, azt mondiák, nem va-

gyok magyar. Öreg zsidó vagyok. Hát vagyok. Most már nem szabad. Nem is illene.

Valaki asztalunkhoz telepedett. Másról beszéltünk. Asszonyokról, különösen egy furcsa, skandináv nőről, kivel Sándor bácsi valami holland pályaudvaron ismerkedett meg. Aztán Vázsonyiról, kit nagyon szidott, amiért a falut össze akarta vészíteni a várossal, Sándor Pálról, aki már okos ember, de dühös természet és a pesti zsidóság vezéreiről, akik általában nagyon tehetségtelenek. Sándor bá szerint is. Román kiadókról, kik meg akarták venni könyveit, de Sándor bá inkább odaajándékozta nekik a Hófehérkét, semhogy oláhokkal sejtessen. Aztán újra Egerről került szó, ahol sokat beszélgetett öreg papokkal az érsek kertjében, mikor még minisztrálni járt hajnali misékre.

Fizettünk, csak az intervjúért tartozom még Bródy Sándornak, — viszonzásul elküldöm neki földijének, Nagy László egri földmivesnek a válaszát, kinek ellenkező véleménye bizonyára érdekelni fogja. Az Egri Népujságból ollóztam ki Nagy uram nyilatkozatát, mely megoldhatónak tartja a zsidókérdést:

A halálon kívül mindenféle bajnak van orvossága. Az antiszemizmushoz is van. Tudok egy kitűnő patikaszert, amelyet csak be kell szedni és menten meggyógyul tőle a zsidóság. Csak attól félek, hogy egy kissé keserű és nem mindnyájuknak gyomra veszi majd be. Alapul véve a régi Magyarországot, mi vagyunk 95%-ban magyarok és keresztények és ők vannak 5%-ban zsidók az ország területén. Mi következik ebből? Az, hogy ha idáig nem tették meg, haladéktalanul tegyék meg: küldjenek az egeresei és a többi bányákba minden száz bányász közé öt fiatal fiút a gyermekeik közül, hadd tanuljanak már

dolgozni is. A munka nem szégyen, ha az én és a mi kezünket feltörheti a szerszámnyél, mért ne törhesse fel az övékét is? Ugyanigy küldjenek az ózdi, diósgyőri és a többi gyárakba is minden száz gyári munkás közé ötöt, ugyanigy az iparosok közé, valamint mi közé az egri szőlőmunkások közé. Én szívesem vállalkozom rá, hogy az első százba eső öt zsidó fiút díjmentesen és alaposan betanítom egy egész nyár folyamán át és jót állok érte, hogy ha a tél beköszöntével a fiúk hazamennek papáikhoz, gyönyörűségére és örömére fog szolgálni a kedves papának és mamának az a piros arc és sok szép tapasztalás, amivel a tanuló fiúk hazamennek és a következő tavasszal nekik, a papáknak gyakorlatban is bemutatják. Azt hiszem, a többi szakmák munkásai is lelkiismeretbeli kötelességüknek fogják tekinteni betanításukat és ezt nevükben is már előre köszönve, szerény tervemet a mindenki által leszólt zsidóságnak szíves figyelmébe ajánlva, maradok egy igazi jóakarójuk:

Nagy László, egri földmives.

(—3.)

Orvosi vélemény a bitó-halálról.

Egy orvossal beszélgettünk a vesztőhelyen a kötélhalálról, aki a következőket mondta:

— Aki végignézte a terroristák kivégzését, meglepődött azon, hogy milyen gyors és biztos a kötélhalál. Orvosilag megállapították, hogy ez minden halálnem közül a legkevesebbé fájdalmas. A bűnös a lehető legkevesebbet szenved. Egy-két má-

sodpercig tart a tulajdonképpen testi kín, mikor a hurok a nyakára kerül, aztán nyomban elveszti az eszméletét és nem tud semmiről.

— Ezt az öngyilkosok vallomásából is tudjuk, akik fölakasztották magukat és később valaki levágta őket a kötélről. Egy angol, mint *verulami Bacon* följegyezte, hogy kipróbálja az akasztással járó érzéseket, fölakasztotta magát a szobájában, merő kísérlethöz. Környezete csak az utolsó pillanathban mentette meg. Az önzetien kísérletező következőket mondta: abban a pillanatban, mikor ellökte maga alól a zsámolyt, erős, vörös fényt látott, melyet hatalmas világosság követett — ez megfelel a vérnek a fejbe való tódulásának — aztán mélyseges sötétséget, kiellen, hangtalan jeketeséget — és máris elvesztette eszméletét. Az érzés, vallotta a különös angol, nem volt se borzasztó, se kellemetlen.

— A halált tulajdonképpen nem a fulladás okozza, mint a laikusok hiszik. Akik magukat akasztják föl, az öngyilkosok fulladás következtében pusztulnak el, de ez sokáig tart, sokan félóraig is elkinlődnak. A bitóhalált az első hátgerinccsigolyák kifricamodása, a *bulbus* kiemelése hozza létre, szóval a hóhér közvetlen beavatkozása, aki a két helyen is lerögzített test gerincagyát elszakítja a nagyagytól, ami által az élet egy pillanat alatt megszűnik. Amit látunk, azok csak öntudatlan ösztönös reflexmozgások. A szív működik legtovább, miután már az agy nem is él, mert ez a vérben lévő oxigénből élhet egy darabig. Aztán, hogy nem kap több oxigént, az is megáll, többnyire négy-öt percen belül.

— Nálunk Magyarországon, Ausztriában és Angliában a kötélhalál a halálbüntetés. Azelőtt, mint minden más országban a bitófa mellett a pallos is szerepelt, melyel — kegyelemképpen — a neme-

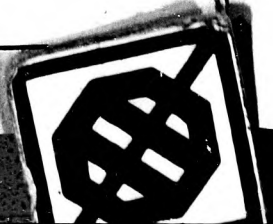
seket és a nőket végezték ki, de a kerékbetörés, a vízbefulladás, a megégetés is divatozott, sőt a kínzások is, melyeket már a tizennyolcadik században rendeletileg eltiltottak. 1880-ban rendelték el a halálbüntetés kötelező formájául a kötélhalált. Érdekes, hogy a magyar képviselőház, nyilván a francia példa hatása alatt, a nyaktiló mellett foglalt állást, ellenben a főrendiház a bitófa mellett döntött. Ha az állam érdekében nem töröljük el a halálbüntetést, akkor semmi okunk sincs változtatni a kötélhalálon, mely orvosilag és emberileg sokkal humánusabb, mint a nyaktiló, vagy a golyó által való halál. Akik most életükkel fizettek, ezredrészt annyit se szenvedtek, mint szegény áldozataik, kiket rohamkésekkel szurkáltak össze, fűtőtestekre kötöttek föl s lassu válogatott kínzással végezték ki.

Oláh világ a Ritzben.

Sundlet

Szondolat

No, nem kell sajnálni őket, mert behozták azóta a veszteséget...

Aki azt hiszi, hogy csak szerelem és üzlet tobzódott ezen a helyen, az csalódik. Politika is volt és soha annyi kém és besugó, meg önkinevezte diplomata nem koptatta a Ritz perzsaszőnyegeit, mint a belle alliance idején. Állásukból kikopott vigécek, Károlyit, Kun Bélát és Friedrichet egyforma hűséggel szolgált alacsony és magasabbrangu urak, ártalmas dúvadak és konjunktura-férgek nyüzsögtek egymás hegyin-hátán. Ott kellemetlenkedtek mindenütt, ahol hirt vagy pénzt szaglászhattak és dolgoztak két-, vagy háromfelé. Ha majd erről is lehet írni!

Az enemü apró halakon kívül notabilitások is akadtak. Mert tudni való, hogy a Dunapalota az átutazó diplomaták megszállóhelye. Elég volt például meghallani, hogy Saint-Aulaire, a bukaresti francia követ megérkezett, hogy az ötórás tea vendége, biztosan várja a rettenetes franciaságu ancien ministre des affaires étrangères Mr. de Lovászyt kis titkárijával, hogy a Varjassy cégtársa: ama nevezetes szegedi plenipotenciaire Kunosi Frigyes is megjelenjék a színen összes járulékaival egyetemben, hogy Mosoiu tábornok ur is tarkítsa a gyönyörű együttest. Nem tudjuk, vajjon Saint-Aulaire is úgy látott, mint mi, de eszünkbe jutott, hogy Lovászy Márton a kommunistákat aranybaltaért se akarta kikérni Bécsből, hogy Varjassyról már akkor biztos volt, hogy a magyarok bejöveteletől csak a Feszty-körképén nem fél, s az első alkalommal „könnyű magyarban” nyargal valamelyik idegen misszióhoz, hogy a saját lelkiismeretétől meneküljön. És ez a Kunosi. Aki hol kottát nyom, hol a Magyar Figarót. Aki a patkányfején monoklival játssza az előkelőt, s akit előbbutóbb talapzatra kell állítani okulásul az utókornak, hogy ime: így

jár az, aki rajongva szereti hazáját, az államalkotó fajt és ahol csak teheti, legszerényebb sorból is honmentő diplomatává válhatik valaki, ha akarja. Mert a szerencsét — tessék elhinni — csak kényszeríteni kell. A lovagjait mindig szereti a szerencse.

Itt rezideált már akkor is a tőzsde Napoleonja: Krausz Simóleon, aki látszólagos elzárkózottságban figyelte az eseményeket. Szerettei körében úgy élt és él, mint a fejedelem, s ha néha-néha ki is ruccant autón Bécsbe, vagy fogadta a szívéhez különösen közel állókat, jó-maga alig mutatkozott. Am érdeklődött. Nem hisszük például, hogy a különböző hivatalos urak nála jártukban megbízható híreket ne mondtak volna neki. Különösen az a szőke, magas, affektált előkelőségű miniszteri titkár, akinek a külsején már messziről látszik, hogy nincs az a kincs, amiért a rábizott titkokat bárkinek is elárulná. De a Magyar Bank volt feje amelletty nyenc is. Amikor és gyakran Pallavicini György órgróffal üldögélt a szálló emeleti terraszára nyíló szobájában, és e szellemi gyönyörűsége mellett testi örömöknek is átadta magát, jól esett látnunk kacagástól reszkető tokáját s jól táplált természetének himbáló mozgását. A hozzá hasonló atléták két-három forradalomtól meg se rezzennek.

A kaleidoszkóp riktó tarkasága egy napon engedni kezdett. Három

— e helyen akkor nem szívesen látott — szín nyomult előre: a piros-fehér-zöld. Még a törzsközönség ábrázata is ezeket a színeket játszotta. Mikor saját, külön Istenére fogadta az első beavatott, hogy az

és Horthy jön, azon az estén a daliák és delnők előbb elvörösödtek, azután fehérek lettek. mint a fal, hogy a végén megzöldítette őket a düh, a tehetetlenség s a félelem. Akkor már olyan volt a Ritz belseje, mint a siralomház. S ha száz életünk volna, akkor se felejtenénk el azt a hatást, amikor Kóczé hegedűjén felsírt a nóta, hogy: kitették a holttestet az udvarra. Az valóságos tragédia volt dalban elbeszélve. Annak a cigánynak a kezét meg kellene aranyozni. Még a legszomorubb időkben történt, hogy a Himnuszot játszotta. A magyarok, mint a nyíl, úgy repültek fel az ülőhelyükből, az idegen tiszték szintén.

később, de követték a jó példát. Sokat ért.

S a nóta vége? A holttestet tényleg kitették. A Dunapalotából szétszökdöstek a stammgasztok. Sas-tollas magyarok s egyéb urinépek jöttek a helyükre, de üres volt sokáig a hall. Csak később kezdtek visszaszivárogni egyesek, amikor látták, hogy a jámbor magyarok olyanok, mint az oroszlanok: nem kapkodnak a legyek után. Most szerények, a viláért se diadalmasak. Hogy meddig? Azt már az olvasók emberismeretére bizzuk.

Besenyő.

1,000,000,000

(Madách Színház).

A szerző.

A halott ember.

— Corvin-Klein Ottó novellája. —

Amikor ezek a sorok napvilágot látnak, Corvin Ottó már tudni fogja, hogy élet-e vagy halál? A krónikás pedig az utolsó percben benyúl a kitesztelt ember íróasztalfiókjába és a tús-lista, gajdesz, halálraitéltek és megkínzottak névsora mellett megtalálja a halál adminisztrátorának — novellás kötetét is. Az egyik novellának a címe *A halott ember*, sorban az utolsó *A magára maradt ember* című kötetben, amelyre maga az „író” pingálta fel a címet így:

Szombat

A nagyra maradt ember

Tófa:

Corvin Ottó

Maga a novella rossz utánérzések, hamis és gonosz ellágyulások mondat-sorozata, amely soha nem kapott volna nyomdafestéket, ha most túl nem nő a dohos íróasztalfiókon. Jelentőséget kapott a véreb halálfelelme, amely a sorok között bujkál.

Arról van szó a novellában, hogy a főhős, aki maga az „író”, halála előtt ül a szobájában és meglátogatja egy halott ember, aki ő lesz. Beszélget vele és amikor sirni akar, de nem tud, így szól:

— „A földre sirni a könnyeket? miért? érdemes? Mit fog csinálni, ha egyszer majd, ily kicsinyes bánatok után eljön egy: az egyetlen, legnagyobb. Olyan bánat, amelyet, ha kisírhatsz, majd az életét is szívesen adná érte és még sem tudja majd. Mi lesz akkor? Az ágyán fog kínlódni és harapni fogja a párnát, talán megüt, talán megöl valakit, de semmi sem fog használni. Spóroljon (!) a könnyekkel, tegye el őket...”

— Szeretne most meghalni, mert azt hiszi, megnyugszik majd, ha meghal. De ez nem igaz, mert lássa, éjjeli látogatásokra kell majd várnia, s mint én, nem nyugszik meg ott sem.”

Nem bírja tovább, revolvert fog az éjszakai vendégre, rálő, a vendég nevet, a szomszéd szobából behorhannak, a vendég elmegy, „nem hallani a léptét”. Ágyba kerül, lázas álomba merül és a végszó:

— „Mi az, — kérdeztem, — amiben fekszem, koporsó vagy ágy? És miért öblös, mintha örökre el akarna nyelni? Ekkor mind ott voltak már mellettem és mintha imádkoztak volna, oly nagy volt a csendjük. Sokáig nem láttam egyebet azután, mint a tetőt és nagyon szerettem volna repülni. Aztán esendbe voltam, csak este felé, mikor már csak ketten, hárman voltak körültem, sikoltoztam újra. Később néhány szó bugyogott ki a számon. Miért halok meg? — kérdeztem hörögve. — Tudom: majd el kell hozzá járnom éjjelente riasztani, simogatni a haját s talán egyszer majd meg is fojtani.

— Nem, nem! — kiáltoztam zagyván, de még tudtam csodálkozni magamon, hogy úgy félek most a haláltól, mikor úgy óhajtottam sokszor. — Nem adom, nem adom, nem adom az életem. Morfiumot!... Egy csillagot! A mosónénak öt korona... husz, el ne felejtsetek.

Elájultam, mert nem volt több erőm és úgy látszik, nagyon kifáradtam volt a birkózásban s talán izgatott is valami dolog: Kicsinyes és semmi, de megviselő. Elájultam és meghaltam volna, ha hátra nem lenne még néhány hónapom. Tisztán emlékszem, azt éreztem ekkor, hogy éjszaka van s egy magányos embert, ki bágyadtan tévelygett addig az utcán, befogadott egy kapu s mögötte — miközben üres lett az utca, — becsapódott és hangja messze hallatszott.”

Szondolat

- Mi az, - Kérdedem, - miiben fellesem, Kóporsó,
nagy íny? Ez miért oly öblös, mintka jökre, el atama nyelvi
- Ekkor mind ott voltak piar melletttem is mintka, jövőkötök
volna, oly nagy volt a pletyák. Eplány nem láttam egyebet
arulan, mint a tetőt is, nagyon szerethem volna pefültem.
Italan püredben voltam, csak eifilé, mikor piar csak kettes,
járman voltak közttem, sikeltoktam rga. Keiött néhány
szó huggogott ki a számon. Kéit lalok meg? Kérdedem korágué.
Gutem majd el kell harró járman jjeleale maglam. simogathi
a haját, talán egykor majd meg is fogtam
- Spm, nem, Kiallokam pogyom, de még lestadam podál -
Morri magamon, hogy egy félek most a hatától, mikor így óhaj -
pottam sebesse. - Spm adam, nem adam, nem adam pa életem
- Morfinmol? - Kgy pillagot a Masionatát öt Corona - huss, el
ne felejtétek.
Elajultam, mert nem volt több piar is egy láterék,
nagyon kifáradtam volt a hirtőrástban, talán régatott is
valami dolag. Kincnyes, so kemmi, de megvisele. Elajultam
is pueghaltam volna, ha bána nem lenne még néhány hómagom.
Pindán pülederem, azt püredem ekkor. Kgy éjszaka van
egy magányos pübed, ki bágyadtam fevelygett, addig az után,
befogadott egy kapu a magotte - valóban az is lett az után,
beugrázott is hangja, sarrac, hallodszott.

Eddig a novella.

Talán még csak annyit, hogy ta-
valy nyáron, a háború végefele
irta Corvin Cegléden — és a kéz-
irat most a bűnügyi muzeumba
kerül, ahol grafológusok fognak
kutatni a deliktuózus titok után,
amely a betük mögött rejtőzik.

Szamuely László jelentése a devecseri kivégzésekről,

— Kun Béla elismerő távirata. — A ga-
vallér Szamuely. —

Nemrégiben a lapok közölték,
hogy Devecserben az egész vidék
részvételével, nagy ünnepélyessé-
gel temette el Rott Nándor dr.
veszprémi megyéspüspök azokat a
szerencsétlen ellenforradalmi már-
tirokat, akiket Kun Bélák vörös
pribékjei, az emlékezetes május
5-iki devecseri ellenforradalmi ki-
sérlet leverése után a községben

kivégeztek. Mődunkban volt bepillantani azokba az eredeti jelentésekbe, amelyekben annakidején a Szamuelly László elnöklete alatt működő devecseri forradalmi törvényszék, az igazságügyi népbiztosságnak beszámolt a történekről és az ítéletekről, amelyeket ebben az ügyben hoztak. Ezek a jelentések élénk világot vetnek a vörös haramiak képmutató jellemtelenségére és elvetemült gazságára.

Magáról az ellenforradalomról ennyit. Május 5-én Baják István tartalékos honvédhadnagy és társai felhívták a lakosságot a rémuralom leküzdésére. Maga Baják lóháton bejárta a járást és felszólította a parasztokat, hogy fogjanak fegyvert. A devecseri vörös őrséget lefegyverezték, a vasuti állomást és a postát megszállták. Az ellenforradalom hírére Veszprémből és

Pápáról vörös katonák indultak Devecser ellen, akik bevonultak a községbe és a mozgalom vezetőit elfogták. Néhány nap múlva megérkezett Szamuelly László is vörös banditáival és az ő elnöklete alatt működő forradalmi törvényszék halálra ítélte és kivégeztette Baják István hadnagyot, Krasovszky Gyula róm. kath. tanítót, Ferenczi Lajos kisgazda, volt rendőrbiztost és Somogyi János kisgazdát, azonkívül hosszabb-rövidebb fegyházbüntetésre ítelt 13 vádlottat. Ezenkívül 45 egyént 2000-től 60.000 koronáig terjedő pénzbírsággal sújtott. A teljes összeg, amelyet ilyen módon felhajtottak, 476.000 koronát tett ki.

Mikor Budapesten megtudták, hogy Devecserben baj van, Vajda, a vörösörség főparancsnoka a következő táviratot küldte Szamuelly Lászlónak:

SZAMUELLY LÁSZLÓNAK.

Jó estét kívánok — itt Vajda főparancsnok. Kun elvtárs utasítására kérem az 500 főnyi csoportból azonnal 300 főt Veszprém megye devecseri járásába és Devecser községbe küldeni az ottani igen komoly ellenforradalom letörésére. Amennyiben ezen 300 fő pótlására innen karhatalom szükséges, ez esetben a szükséges karhatalmat azonnal külön vonaton küldjük. Kun elvtárs igen nagy jelentőségűnek tartja az ottani devecseri mozgalmat. Szamuelly elvtárs személyes közbejárására igen nagy súlyt fektet. Azonnal intézkedem 400 fegyveres főnek Székesfehérvárra, külön vonattal való utbainditása iránt. Vonatnak Budapestről való indulását telefonon vagy hűghesen jelezni fogom. Az érkezés ideje iránt sziveskedjek az állomásnál érdeklődni.

Hogy Szamuelly László csakugyan megfelelt a hozzá fűzött bizalomnak, azt igazolják azok a je-

lentések, amelyeket eljárásáról az igazságügyi népbiztosságnak küldött. Ime az egyik jelentés:

Szombat

egészen Devecser községbe. A lovat egész idő alatt futólépésben hajtotta, de Wendler elvtársunk nem tudott a lóval együtt szaladni s az uton összerogyva, teljesen eszméletlen állapotban huzatta végig a köves uton, miközben a ló hátulso lábaival elvtársunkat rugdosta.

Ugyanigy bánt el Wendler Zenó elvtársunk fiatal testvéröccsével, aki ugyanaznap, testvérbátyja meglátogatására érkezett meg Budapestről.

A forradalmi törvényszék egyhangulag Somogyi Jánost golyó általi halálra ítélte, mely ítéletet a forradalmi törvényszék elnöke, Szamuely László jóváhagyta. Az ítéletet 1919. május

14-én éjjel fél 2 órakor a Devecser község temetőjében, a forradalmi törvényszék vádbiztosának jelenlétében végrehajtották.

Külön jelentésben számolnak be a vörös gyilkosok Baják Istvánnak és Krasovszky Gyulának kivégzéséről, valamint a kiszabott fegyházbüntetésekről. Ezeknek az ismertetéséről azonban helyszüke miatt le kell mondanunk. Annyi bizonyos, hogy Szamuelyék alaposan végezték hóhérmunkájukat, nem kell tehát csodálkozni azon, hogy Kun Béla a következő táviratot intézte Szamuelyhez:

SZAMUELLY LÁSZLÓ

DEVECSER.

A fehér gárdával folytatott sikeres harcuk örömmel tölt el bennünket, fejezze ki köszönetemet és elismerésemet mindazoknak, akik fáradságot nem ismerve, proletár elszántsággal vettek részt a küzdelemben, így elsősorban a csingeri és urkuti bányamunkásoknak, valamint a Kun Béla zászlóaljnak és a 32. gyalogezred embereinek. Azok, akik most megállják a helyüket, az egész proletariátus hálaárá méltók.

KUN BÉLA.

Ime, a főgazember olyan stílusban telegrafál, mint valami uralgó fejedelem. És a dühös antimilitarista „a fehér gárdával folytatott sikeres harcnak” nevezi a szegény devecseri parasztok kétségbeesett felkelésének leveretését. Szamuely azonban jól végezte dolgát és így rászolgált gazdája dicséretére. Négy becsületes magyar embert, akik a háboru alatt verekedtek és véreztek a hazáért, gajdeszbe küldött. Azonban tudott ő gavallér és előkelő is lenni. Bizonyítja az alábbi levél, illetve nyugta:

Mélyen tisztelt Szamuely elvtárs!
A mai napon kelt becses elismerő

sorait, a mellékelt jutalommal együtt vettem és az elismerő levélért, melyben a Magyar Forradalmi Tanácskormány iránt tanúsított igaz és megváltozhatatlan hűségem és ragaszkodásom elismerésének a zálogát látom — háls köszönetemet fejezem ki.

Egyebekben pedig fogadja mélyen tisztelt elvtársam hazafiai (!) üdvözlétemet, mellyel vagyok

Devecser, 1919. május hó 14-én

mindig készséges hív elvtársa:

Szalay Ottó
postamester.

A nyugta pedig így hangzik:

Szamuely László elvtárs a Magyar Forradalmi Kormányzótanács teljhatalmu politikai biztosa utján kiutalt

Sondolat

5000, azaz ötezer korona jutalmat há-
lával és köszönettel vettem.

Devecser, 919. május 14-én.

Hanzély Oszkár
állomásvezető.

Ezek a köszönő levelek arról a
napról vannak keltezve, amely

napnak az éjszakáján éjjel fél-
kettőkor, a devecseri temetőben
utolsót vonaglott Somogyi János
38 éves kispálya, öt gyermek atyja.
Vajjon mivel érdemelték ki ezek
az urak Szamuely László jóindu-
latát és ajándékát?

B. J.

Helyreigazítás.

Alulírott kijelentem, hogy a „Gon-
dolat“ multkori számában megjelent
„Szabó Dezső kálváriája“ címmel kö-
zölt cikkemben ifj. Alexics Györgyöt

sérteni nem akartam, sőt informá-
cióm alapján megállapítom, hogy
családjából éppen ő viselkedett a leg-
loyálisabban.

Mihelics Vid.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IV., Gerlóczy-u. 11.
Szerkesztőségi órák mindennap 11 és 1 óra között. Kéziratokat nem adunk vissza.
Előfizetési ár: egy évre 100 K, félévre 50 K, negyedévre 25 K.

Globus Műintézet, Budapest.